

Szerkesztői iroda:
Nagyenyeden
A KIADÓHIVATALBAN
hova
lap szellemi részét illető
közlemények küldendők

Kiadóhivatal:
Wokál János könyvkereskedése
hova
az előfizetések és hirdetések
bérmentesen küldendők.
Ké. iratok nem adtnak vissza.

KÖZÉRDEK

Vegyes tartalmu heti lap.

Megjelenik minden vasárnapon.

Előfizetési feltételek:
helyben házhoz hordva vagy
vidékre postán küldve
egész évre 4 frt,
félre . . . 2 frt,
negyedévre 1 frt.

Hirdetmények díj:
3 hasábos petit sorért, vagy
ennek helyéért 5 kr.
Bélyegdíjért külön 30 kr.
Nyilttér sora 15 kr.

Sugár és körutak.

I.

Valmint a testben a szívből kiáramló vér a főereken távozik és gyűl össze: ugy a városok központjából kiinduló sugár és körutakon kering a fogalom zöme, ide foly a mellékutak személy és árú forgalma.

A jól rendezett sugár és körutakon általidő és munka megtakarítás jó l-tre, mely anyagi, számokban kifejezhető előnyöket von maga után.

Ily feltételekből indulva ki vesszünk egy pillantást Nagy-Enyedre:

Városunk mértani központjával a Vár közepe tekinthető.

A várat körülölelő Főter négyszögű; ha ennek két ellentétes, tövis- és magyar-utcai sarkából egy átlót húzunk, attól északnyugatra nyílnak a Bethlen, Alsóporond utcák, ellenben délkeletre egy utca sem veszi kezdetét, jöhet a legfőbb forgalmi célpont, a vasúti indóház ez irányba esik.

Ez irányban a leghívtányabb vízközött olcsón építhető egy Sugárút a Círner emeletes háza és a Szentkirályi utca végén levő Simon féle ház sarkait érintve déli oldalával, 24 méter szélességben, a Várszeg-utcával szemben, a Főtérről kiindulva.

Az már részletesen ki volt mutatva, hogy mibe kerülne ez út és honnan veendő a költségei. Azóta a megjelölt pénzügyi, egy közegetvám díjszabállyal meg is indítottatott a városi képviselő testület által.

Lássuk most tüzetesen, hogy mi haszna származna belőle a város közönségének, illetőleg mire megy az évi kár létesítésének elmaradásából.

A jelenlegi közlekedési utak mentén a Magyar-utca út a Vár közepétől az indóházig 1100 öl a távolság.

A Sugárút 600 öl hosszú volna, a végpontjaihoz való távolság pedig egyfelől a Vár közepétől a Círner házig, másfelől alsó végétől az indóházig összesen 100 öl. Azaz az újton a várközpétől az indóházig 700 öl volna a távolság.

Az utmegtakarítás tehát menet 400 öl, jövet 400 öl, összesen jövet-menet 800 öl volna, azaz 1600 méter.

A teher és személyszállító kocsiknak tehát másfél kilométernél hosszabb főlöleges utat kell tenniük minden vasútra járás alkalmával.

Ennélfogva, minden métermázsza teher szállítása legalább 3 krral többre kerül, a mi ki tesz 68000 métermázsza tényleges forgalom mellett 2080 frtot.

A személyforgalomnál szenvedett kár még tetemesebb t. i. Enyedre naponként 8 vonat érkezik és ugyanannyi indul, a tehervonatokat nem számítva. A személy-

szállító kocsik tehát 13 kilométer főlöleges utat tesznek meg naponként; oly ut, melylyel Tóvisre mehetnének. Tóvisig a fuvardíj 3 frt. Ennyit kell számítani veszteségül a vasúti személyszállító kocsikra is, mit a közönség fizet meg a magas szállítási díjban.

Legkevesebb 5 személyszállító kocsit kell felvennünk, melyeknél a napi veszteség 10 frt, az évi 5475 frt, 30 személy szállítása mellett.

A gyalogjárók idővesztése bár szép időben némileg rövidíthetik az utat, ha nem idegenek és ismerik a vasút-utcai átjárást, szintén tetemes, különben is túlnyomólag idegenek lévén, a mellékutakat, melyekben eltérhetnek, tapasztalat szerint kerülők.

A személyforgalom volt 1891-ben 110.000, 1892-ben dacára a kolerának még több 112.000. Feltehetjük, hogy 30.000 utazó kocsin jön vagy távozik; 80.000 pedig gyalog.

A gyalogjárók által (kiszéket nem számítva) megtett hiába való utat 800 méterre számítva személyenként évenként 64 millió méter, azaz 64 ezer kilométer utat tétetik ok nélkül; ennek értéke egy napra 10 km utat és 60 krt számítva, 6400 nap, azaz 3840 frt.

Összegezzük az évi veszteséget: teheráránál 2040 frt, személyközlekedésnél kocsin 5475 frt, személyközlekedésnél gyalog 3840 frt, összesen 11355 frt.

A vasút 22 év óta közlekedik Enyeden, hogy mi volt a kár ez idő alatt, a forgalmi adatokból ki volna számítható, de hogy túlzásba ne essünk 100 ezer frtnál nem becsljük többre.

Tekintettel azonban a forgalom folyamatos emelkedésére, tekintettel arra, hogy az iparkamara által közölt forgalmi kimutatásokba sem a kiszéket, sem a teherszállítás érdekében a vonatok járó személyek a dolog természeténél fogva kimutatva nem lehetnek: a következő évtized veszteségét jelentékenyen magasabba kell felvennünk az 1891. évi tényleges forgalom tiszterésénél 113 ezer frtnál, sőt valószínűleg az összegnek kétszeresére is fel fogna emelkedni a Sugárút kiépítésének elhagyása esetében.

Ezzel szemben a sugárút létesítése 33 ezer frtba kerülne, miből 6000-at az állam, 6000 a megye tartozna törvény szerint hordozni, 21.000 pedig a város egy közegetvám jövedelmi költségre vezetne fel. De ha az egész városunk hordozna is, lényeges anyagi előnyt biztosítana lakosságának.

Gondolkozzunk tehát komolyan arról mi kerül több áldozatba a sugárút gyors létesítése vagy elhalasztása? és válasszuk az előnyösebbet.

II.
A körutak tulajdonképpen egyenes oldalú sokszögek, néha csupán körívnek megfelelőek, mint a budapesti körutak és az ott létező és tervezett dunai hidak.

Enyeden az új hid egy belső körút kis ívének felel meg, párja lenne a Tóth és Várszeg-utcaikat a Bárczy és Ilyés sikátorok táján összekötő hid, melynek eszméje már 1869-ben felmerült volt.

Egy külső körutnak a Vár közepétől vont 700 öles sugárral (az indóház légvonalban távolsága) csak kis szelvénye van meg a malom utca és Szentkirály utca között, ezen is csak hidépítés esetében állana elő forgalom.

A város felső részén a Cserealmom táján a Tóth- és Várszeg-utcaikat köthetné össze egy külső körúti ív, hasonlólag hid segítségével, melyből a malombirtokos Bethlen főiskola huzná a legnagyobb hasznot.

A külső körút többi része csak a határközlekedést, mezői és erdei gazdaságot szolgálná és olcsón csak tagosítás alkalmával volna létesíthető.

Az eszme életrevalósága, bár a valóítás inkább a távol jövőt érdekli, meg érdemel most is néhány sort.

A nagy körút a Szentkirály utca végétől kezdve a kórház utca irányig a vasút vonalát kísérvé, annak külső szélén. Innen egyenes vonalban a Tóvisi országútra vágná, azt 170 öl tárolban metszve s Kakasomb aljától számítva. Innen a herzsai útra indulna egyenes vonalban odaig, hol egy völgy ereszkedik alá a Farkaspatákól. E völgyön át a Tót és innen a Várszeg-utca átmetszésével a Sajtópatakon át emelkednék fel a Bükkös laposára, honnan mint erdei út ereszkednék alá a felvinczi országútra 470 öl távolságban a Vajna István féle fogadóhoz, innen egyenes vonalban a gombácsi útra vágná a Hidegkúti táján, hogy végül az alsómalomnál záródjék a kör.

E vázlatból láthatólag a külső körút a határközlekedés főere lehetne a jövőben.

A város központjától egyenlő távolságu pontokat kötven össze inkább azért vázoltam, hogy ezen távolságokról fogalma legyen az ily dolgok iránt érdeklődőknek, aktualis fontosságát az eszmének nem tulajdonítok, ábrándozó hírebe esni nem óhajtván.

—r.

A minimum nálunk és máshol.

A kultur államok néptanítónak fizetése, különös tekintettel a minimumra.

Miután a közokt. minister ur a néptanítók fizetésének rendezéséről szóló törvényjavaslat bizottsága tárgya-

hogy anyáikért bosszút állanak rajtuk és aztán ők legyennek az urak.

És lón így. Érezzük és meghajlunk a női hatalmasság előtt.

Bogár Gerőnek pedig ép e hatalom súlyát kellett éretnie, hogy kigyógyuljon diogenesi ferdeségeiből és beleessék egy másik furcsa állapotba.

Egyszer a vidéken valahol ráesett tekintete egy lányra. És akkor azt tapasztalta, hogy a szív nem csak arra való, hogy pitvarai meg kamaráiban a physiologia törvényei szerint (lásd Roth állattanát) elvezesse a vér vénáit és artériáit. Sohasem látta őt azelőtt, de most első pillanatra elragadta és kiragadta régi egykedvűségéből a lány meglátása. Régi elvét még nem adta fel, hanem azt tartotta, hogy „Ő-t” (még a nevét sem tudta akkor) bizonyára nem értette bele Darwin azon emberek közé, a melyek — állatok. Nem. Enő kivétel, de angyali kivétel. Hanem etetől fogva kezdtek a mi Gerők eszméi hanyatt-homlok összedőlni.

Mert kérem, a hol a szerelem kezdődik, ott vége minden racionnak. És Gerő szerelmes lett a lányba, a kit még nem ismert, s a kivel még nem is beszélt. S mikor a cynikusok szerelmesek lesznek, az már nagyon furcsa valami. Vagy tessék csak, kérem, elképzelni Diogenest, a mint kurizál egy tizenhat éves szendének, vagy az ő emlékezetes hordóját egy turbékoló szerelmes pár fészkének.

A társai csak azt kezdték érzerevenni, hogy Gerő már nem olvassa Darwin Embriológiáját, sőt asztaláról el is távolított minden efajta könyvet és többet ábrándozik, mint egy szerelmes bakfisch.

Egy pajtásának meg egyszer előállott az ő bajával. (Ez nagy csoda volt, mert Gerőnek eddigelé még nem

TÁRCZA.

Szegény Gerő!... szegény!

Bogár Gerő furcsa fiatalember volt. Társai nem tudták eléggé csodálni mindenképp elütő természetét. Ha ők mulattak, Gerő bizonyára valami tudományos könyvbe bujt nyakig; ha beszélgetni gyűlték össze, — a hol természetesen nagy kelete volt a fiataleságnál oly rendes pajkos tréfáknak — Gerő félrevonult és legalább is Darwin Embriológiáját forgatta bosszantóan egykedvű türelemmel.

Igy nőt ő fel, gyermekkorától kezdve distingálva pajtásaitól. Társai csipkedéseik dacára, kénytelenek voltak bevallani, hogy nem kevésbé irigylük nyugodt, alapos és egyhangu természetét.

Emlékeztetett valamennyire a régi kor cynikusaira és az ascétákra, — modern formában. Még a pajzánabb és könnyebb vértű szív is bizonyos tisztelettel közelédtet feléje. Szóval életmódja szálka volt mindig szemökben, de később már nem is iparkodtak bolygatni őt furcsa elkülöníttségében.

Pedig roppantul furesán élt. Szavait a spártai rövidségűnél is rövidebbre szabta és hangjában mindig volt valami szemrehányás, mintha ezt mondta volna: „Ej, léha faj, ti még röpökötök, fecsegtek; nem tudjátok mi az élet. Majd... majd... de már késő lesz.”

Nem járt mulatságra. Bolondságnak tartotta a táncot s bár maga megtanulta azt, ezt is csak azért tette, hogy saját szavaiként „kellően megutálhassa.” Nem énekelt soha. „Minek az, mikor a fülemile oly szépen dalol! Azt ugy sem érhetjük utól.”

Szóval minden olyan örömet, a mi kivált a fiataleság gyönyörűsége, megvetett. Sértésnek találta volna komolysága ellen, hódolni ezeknek.

Hogy aztán egy vászonszelédre (az Istenért! le ne korholjanak e szóért, hiszen a Bogár Gerő történetét írom) hosszasanban ránézett volna, vagy plane véleményét alkotott volna magának felőle, mint a hogy azt mi, ifjak tenni szoktuk, az már nála az absurdialis dolgok közé tartozott. Szerinte a nő nem volt egyéb, mint az állatfajok egyikének, az az „ember” nek nőnemű része.

Héj pedig Gerő; lesz még nap, mikor mind-ezen te dolgaid halomra dőlnek! Lesz idő, mikor azok a számba nem vett női szemek bosszúért könyörgően fel az égbe. Már pedig a földi angyalok könyörgése sem ige szokott kárba veszni.

Az első embernek, Ádámnak, teremtetésekor első ténylegése vala, hogy egy végzetlenül ásitott (az első ásitás velt ez a világon; mert tetszik tudni, kérem, akkor még nem élt a Kun István agara) és kijelenté, hogy ő unja magát. Az Ur pedig szeretvén az ő egyetlen fiát, megszánta őt és mellé adta Évát mulattatóul. Hogy aztán Ádám meg utódai mennyire bántak meg ez ásitást, arról most jobb lesz hallgatnom, mert nőolvasó m is lehetnek; de annyi igaz, hogy Éva társul lett adva Ádámnak. Hanem Ádám kijelentette: hogy ő az ur a házban (könnyű volt neki: nem volt anyósa) és Évát azontul szolgálójának tekintette. És aztán sokáig így gondolkodtak az Ádámok. Eljött azonban a kor, midőn a férfivilág azon veszedelmes gondolatra jött, hogy felszabadítsa a gyöngéesebb nemet a szolgaság alól. De vesztökre; mert akkor meg a nők gondolkodtak ugy, hogy ha már ők ezideig szenvedtek illó,

lása alkalmával kimerítőleg nem foglalkozott a más államok tanítóinak fizetésével, tehát nem végzek — szerény nézetem szerint — fölösleges munkát, ha foglalkozom e kiváló fontosságú minimummal.

Ha végig tekintünk a különböző államok, tartományok, kantonok tanítóinak fizetési minimumain, úgy találjuk, hogy ez a legtöbb helyen két számhatár között mozog, melyeknek egyike a magaslatát, a másik a lehető legkisebb alacsonyágát jelöli. Az alsófokú minimumokkal az összes vizsgákat le nem tett segéd és reudes tanítók; a középső és felső minimumokkal a vizsgázott tanítók díjaztatnak. Franciaországban 5 minimum van. Romániában és Braziliában 2-féle minimum található, az egyiket a falusi, a másikat a városi tanító kapja. Magyarországon szintén 2 minimum van a 200 és 300 frtos minimum. Horvátországban csak egy minimum van. Több országban a helyi viszonyoktól vagy a lakosság számától függ a minimum magassága. „A hány ház — annyi a szokás.” — Ausztria tartományában és Északamerikában a nő és férfi tanítók fizetése közt 90% től 60%-ig is lemenő differenciát találunk.

Midőn a különböző államokban ily szempontok szerint rendezett minimumokat találunk, szükséges mind az alacsony, mind a közép, mind a magas minimumokat tekintetbe venni. E nélkül minden hivatkozásunk, indoklásunk, bírálatunk egyoldalúvá válik. A miniszter úrtól ily irányú indoklást örömmel vennénk, mert leplezetlenül tárná fel a mi elmaradottságunkat más államokkal szemben, mert csak azt a sebet lehet gyógyítani, a melyet az orvosok láthatnak. De most térjünk át a nevezetesebb államok minimumainak kimutatására:

Sorszám	Ország neve	A minimum o. ért. frban	A maximum o. ért. frban
1	Egyesült államok	819—1365	?
2	Angolország	900—1800	3200
3	Franciaország	400—840	?
4	Porosz és Württemberg	540—1200	
5	Bajorország	540—1320	2790
6	Szász királyság	510—1100	
7	Románia	432—1080	1728
8	Brazília	400—700	
9	Svájc	320—400	800
10	Ausztria és tartományba	300—800	1065
11	Horvátország	400	720—980
12	Magyarország	200—300	lesz 510

A minimum és maximum határa a következő államokban csak megközelítőleg mutatható ki:

1. Portugáliában 336 frt és 700 frt között váltakozik a tanítói fizetés.
2. Spanyolországban 250 és 800 frt között.
3. Olaszországban 200 és 480 frt között.
4. Oroszországban 323 és 440 frt között.
5. Belgiumban??

Ausztriában a tanítói fizetések tényleg magasabbak jóval, mint nálunk. Csehországban a fizetési minimum pedig 600 frt. Poroszországban, mely ország mint első ismerte föl a népiszkolának az állami belterjes fejlődésre való nagy hatását, az új iskolai törvényjavaslat szabad lakáson kívül 1000 márka kezdő fizetést állapít meg, úgy hogy az 1605 márkáig, vagyis 600—960 frt-ig emelkedhetik. Báden nagyhercegségben az új népiszkolai törvény 1100 márka kezdő fizetést (660 frt 27 évi működés alatt

1800 márkára emelkedőleg (1080 frt) állapít meg. A német birodalomban a vidéki tanítók fizetésének átlaga 855 márka (512 frt), a városiaké pedig 2250 márka (1350 frt). Schaffhausen Kanton törvényjavaslata így kívánja rendezni a tanítók fizetését: A 8 osztályú elemi iskolában a tanítók fizetése 1400 frank (560 frt), 1500 (600 frt), 1600 (640 frt), 1700 (680 frt), 1800 (720 frt); a 7 osztályban 1409 fr. a legkisebb, 1700 fr. a legtöbb; a 6 osztályban hasonlóképpen, az 5 osztályban 1400 fr a legkisebb, 1700 fr a legtöbb; a 4 osztályban 1400 frank a legkisebb, 1600 fr a legtöbb; a 3 osztályban 1400 frank a legkisebb, 1600 fr a legtöbb; a 2 osztályban 1500 fr a legkisebb, 1600 fr a legtöbb; az egy osztályú, vagyis osztályon aluli tanítók fizetése 1600 frank. A tanítónők a jelzett fizetéseknek 2/3-át kapják. Itt hivatkozom még Verdy Károly budapesti kir. tanfelügyelőnek a Magy. Paed. m. é. 1—2. számában közölt adataira is szívesen: „Különbösen a tanítók javadalmazása összefüggésben van a tanítás eredményével. És ha a nemet tanítók fizetése, különösen az intelligens városokban, folyton emelkedésre válik, az annak a helyes igazságnak általános méltatására vezethető vissza, hogy jó munka erő csak jó védelemmel és mellett biztosítható. E tekintetben nézetem az, hogy a kérelem indokolt, mert tanítóságunk erre üdvös munkálkodásával szolgálhat. És hogy kérelmüket a mellett szerény igénynek tartom, azt csak néhány fizetési skálával akarom igazolni. A berlini elemi iskolai tanítók hét fizetési fokozatba vannak beosztva ez idő szerint. a fokozat a következő: I. fok. 1600, II. 1900, III. 2200 és 2300, IV. 2500 és 2600, V. 2700, VI. 3000, VII. 3300 márka. Érdekesebb ennél a lipcsei elemi tanítók javadalmazásáról szóló kimutatás. Az ideiglenes próbaidőre meghívott okleveles tanítók évi fizetése 1350 márka, az elemi iskolai igazgatótanítók évi javadalmazása, alkalmaztatásuk első évében 4500 márka, ötéves pótlék pedig 300 márka. A tanítók javadalmazása akként van biztosítva, hogy az a szolgálati évek szerint van tagolva és pedig 1—5 évi szolgálat alatt 2100, 5—10 évig 2400, 10—15 évig 2700, 15—20 évig 3000, 20—25 évig 3300 és 25—30 évig 3600 márka évi fizetést kap minden rendes tanító. És ez a javadalmazási fokozat nem is tartozik a legjobbakhoz, mert ennél pl. a frankfurti sokkal kedvezőbb.”

Sőt, hogy egészen közel fekvő példát említsünk, a mi Horvátországunkban, (mely népoktatásügyét az anyaországtól függetlenül intézi), a fizetési minimum 400 frt, hét ízbeni 50 frtos korpótlékkal; tehát 750 frt-ig emelkedhetik. Így szegényit meg a kis, de nagy Horvátországi rajongó tartomány — az anyaországot, a nagy magyar királyságot! Igaz marad tehát, hogy Horvátország az európai népek között az utolsó, de Magyarországot az ázsiai népek között — a kultúra terén — az első.

És ez adatok nem légből kapottak, meggyeznek azok a Verdy Károly-féle „Paedagogiai Encyklopédia” adataival. A fentebbi kimutatásból minden józan eszű ember beláthatja, hogy az államok egész sora már rég megelőzte Magyarországot. Romániában a falusi tanító 432 forintot, a városi 1080 frtot kap. A törzsfizetés 15%-kal öt év után, 30%-kal tíz év után, 45%-kal 15 év múlva és 60%-kal 20 év alatt emeltetik. Oroszországban, a hol a

tanítókat vesszözik és Szibériába küldeztetik, a hol a tanítótelesek alig 1%-a jár iskolába, ott is magasabb fizetést élveznek a tanítók, mint a mi 300 frtunk. Általában 200—250 rubelt kapnak a mi 323 frt 80 krnak és 404 frt 75 krnak felül meg.

Az európai államok között Magyarország legkevesebbet költ a népoktatásra. Az a kis lakosságú Belgiumis költ annyit a népoktatásra mint Magyarország összesen. Spanyolország 2-szer, Olaszország 3-szor, Poroszország 5-ször, Franciaország 7-szer, Angolország 9-szer annyit költ évenként a népoktatásra mint Magyarország.

Ime ezekből is látható a szomorú való állapot. Szegény — beteg — Magyarországon mindenre bőven telik, csak a népoktatásra nem.

Végül megjegyzem, hogy ha Magyarország a művelt államok között a népoktatás fizetése tekintetében csak a közép helyet akarja elfoglalni, akkor is a segéd tanítókat faluhelyen 400 frttal, városban 500 frttal, a rendes tanítókat faluhelyen 600 frttal és a városban 1000 frttal és 10%-os ötéves korpótlékkal kellene dotálni.

Köreteli ezt az ország szomorú helyzete, elmaradottsága, és végre a tanítók titkolt nyomora.

Szabó József.

A nagyenyedi kisegítő takarékpénztár részvénytársaság évi rendes közgyűlése.

(Folytatás.)

Az év folytán betett pénzek es összes tökécsített kamatok számáján 447, 403 frt 32 kr van feltüntetve, ezzel szemben 400,827 frt 26 betett pénzt fizettünk vissza a betevőknek.

A kamatozás végett elhelyezett összes idegen pénzek az évi zárlat alkalmával 1142 drb könyvre voltak elhelyezve, még pedig:

	1892-ben	1891-ben
10 frtig	490	293
50—100	108	108
100—500	248	229
500—1000	71	63
1000—2000	59	50
2000—5000	46	49
5000—10,000	18	16
10 000 frton felül	8	10
Összesen	1142 drb.	1006 drb

A tisztelt részvényes társak között kiosztott mérlesekben a múlt évi tiszta nyereség 11,374 frt 32 krral szerepel, melyből a törvényes 2786 frt 14 kr 10%-os tőkekamat adó a tökécsített kamatok után már befizettetett, s így marad osztalék tárgya 8588 frt 18 kr, mely összeg mikénti kiosztására nézve intézetünk igazgatósága egyetértve a felügyelő bizottsággal és tekintettel az alapszabályokban megállapított százalékos kivánalmaira, a tárgysorozat rendén meg fogja tenni indítványát, mit ha el-méltóztatnak fogadni, akkor minden régi törzsbetét — tehát 410 darab után 11 frt 50 kr osztalék esik, mihez hozzá számítva az évi 5 frt 10 kr rendes betéti 16 frt 60 kr lesz minden törzsbetétre kifizetve, a részvények rentabilitása, tehát 16.6% volt.

Ez alkalommal az igazgatóság tagjai közül a kilépés sora dr. Magyar Károlyt és Kovács Gyulát éri, a felügyelő bizottságból pedig dr. Bartók György következik

volt bizalmas embere.)

— Te! én a multkor egy szép leányt láttam.
— Ah; És hól?
— Tudod temetésen voltam. Soha életemben szebbet.
— Olyan nagyon szép volt?
— Nagyon, de nagyon.
— És ismered-e?
— Nem. De mindegy. Meg fogom ösmerni. —
Egyszer meg úgy találtak, a mint a szobájában dudolhatta:
Temetőben láttalak meg legelőbb . . .
Most már nem bánta, ha le is főzi a csalogány.
A multkor, hogy elvetődtem egy táncszatólyra, a mint a lejtő párokat nézem, ime, ki öltik szemembe? Gerő. Ugy táncolt, mintha robotban tenné.
— Te Gerő — szólított meg — hogyan lehet az: te táncolsz?
Egy kieső zavarba jött.
— Tudod; eltelejt az ember. S aztán hátha . . . néha . . . valamikor szükségem lesz rá . . .
— Érttem, Gerő, érttem. —
Egészen fel volt zavarva nyugalma. De hát olyan nagyon szép leány volt az, a ki ennyire elforgatta az ő fejét? Koránsem. Szép volt, de nem annyira, a mint azt ő képzelte. Hanem, kérem, tetszik tudni, mindenkinek születik egy párja (a kinek nem: „menjen ki a zöld erdőre s írja fel egy falevéltre”) a kit aztán legalább is angolnak néz — a mézeshetek végéig.

Gerő is megtalálta a magát, azaz épen a volt a baja, hogy még nem találkozott vele. A vágy még fokozta izgatottságát és a kétség folyton gyötörte, hogy igazán szánalmas képet nyújtott. A mint néha elábrándozott.

gyötörő gondolatai középett úgy tetszék neki, mintha a szél folyton azt dudolná ablakán, — mintegy messzi tájról hangzó szavakat:

Szegény Gerő . . . szegény! . . .
Egyszer nagy ugrándozva rohant fel szobájába. A mint megláttam kipirult arcát, lázas szemekkel, örömtől lihegve szaladni, azt képzeltem, hogy legalább is a kormányozható léghajót találta fel. Megállítottam. Majd hogy le nem taszított lábaimról.
— Mi lett, Gerő!
— Jön. Ő jön . . . lihegte.
— Ki jön?
— Hát nem érted: „Ő”
— Most már értem. Hová jő?
— Jön barátom, a bába. Boldog vagyok.
— Képzelem.

Ez a bizonyos bál pedig egy héttel azután volt, de Gerőnek ezuttal teljesen eltűnt a nyugalma. Mindig a bába gondolt. Szobájában folyton fel s alá járt izgatottan és mormolt valamit fogai között. Bizonyosan azt találhatta, mit fog mondani „Neki,” ha . . . vele táncol.

Jobban készült arra az östére, mint egy fiatal lány az első bálra.

Egyik este sétálni hívtam. Szép csillagos, holdvilágos este volt az. Mondom oly szépen süttöt a hold, e nagy mennyei lámpa, hogy ide lenn földi társait: Isten ellen való vétkeknek tartották volna meggyújtani

Csaknem szó nélkül haladtunk végig az utcákon. A tulvilági légtör, a mely így holdfény alkalmával tufeszíti az emberi idegzetet, Gerőt teljesen elragadta. Felnevezett az égre, s így kiáltott föl:

— Oh természet, te dicő természet!
(A holdat nem merte aposztrofálni: oka volt rá).

De a mint így fölfelé tekint, egyszer csak a szemébe csapódik egy hatalmas éjjeli lepke s kezd a mi barátunkkal inceskedni. Gerő pedig nem azért természetbúvár még mindig, hogy ne igyekezzék a szép rovart kézre keríteni. Utánakap. A kacér lepke odább szállt; nem megy messze, megáll, Gerő ismét kapkod s a lepke ismét repül. Egy egész kis örült hajsza keletkezik s egyszer csak — midőn épen itteni akarom: vigyázzon lába előtt egy nagy kő! — puff! megszerzi magának Gerő afelől a bizonyoságot közvetlen tapasztalás útján. Ugy odaverte biz ő magát, hogy alig bírtam talpra állítani s a hátsámon kellett hazaszállítanom.

A gyorsan előhívott orvos súlyos térdizomsérülést konstatait.

Szegény Gerő! . . . szegény!
Szervusz bál, szervusz találkozás . . .!

Gerő fekszik. Nagyon fáj a lába s a — szíve. Az arteriák és vénák össze vannak benne zavarva, legalább rendetlen verése ezt mutatja. Néha lázrohama van, s ilyenkor mindig egy táncoló lányalakat lát, a mint folyton viszik az örjítő keringőkbe. Magánkívül kiáltja ilyenkor:

— Megálljatok . . .! Ne vigyék őt . . . ő az enyém . . . egyedül az enyém . . . Ne öljétek meg . . . mert akkor én is . . . meg-ha-lok . . .!

Még mikor láza nincs, akkor sínes nyugton. Az az átkozott szél folyton zaklatja. Egyre azt veri, dudolja ablakán:

Szegény Gerő . . . szegény . . .!

Czegledi Miklós.

Közérdek.

kilépni, ki évközben a városról elköltözvén, egy igen meleg levélben vett búcsút és köszönte meg a tisztelt részvényes tagtársak belé helyezett bizalmát. Hogy azonban a felügyelő bizottság munkálkodása a megapadás miatt hiányt ne szenvedjen, az igazgatóság ezen felügyelői állásra mai közgyűlésünkig Gáspár János részvényes társunkat helyettesítette, ő lépik ki tehát a felügyelő bizottságból. Azonban az igazgatóság javaslatba hozza a nagy és folyton szaporodó átvizsgálendő anyag halmazára, mely a részvény társaságra és korona értékre való átmenet előkészületeivel még külön is gyarapodik: a módosított alapszabályzat ide vonatkozó intézkedésével rendszeresített negyedik felügyelő bizottsági állás is már e közgyűlésen betöltendő. Ha ezen javaslatunkat magukává méltóztatnak tenni, akkor — miként már a közgyűlési meghívóban is jelezve volt — a felügyelő bizottságba is két tag helyettesítős szavazás útján betöltendő.

Ezzel tisztelt közgyűlés beszámolójunkat bevégeztvén, a múlt életemnek a felügyelő bizottság által pontosan átvizsgált mérlegét és zárszámláját elfogadásra ajánljuk. A nagyenyedi kisegítő takarékpénztár igazgatóságának, 1893. évi február 11-én tartott üléséből.

Az igazgatóság.

Ezen igazgatósági jelentést teljes megnyugvással vette tudomásul. Id. Czirner J. József a felügyelő bizottság nevében az 1882 évi üzletforgalmi kimutatást és a zárszámlát mutatta be a közgyűlésnek, melyek előadó szerint teljesen hibátlanul lettek össze állítva. Hangsúlyozva, hogy az intézet üzletkönyvei, adós levelei is rendben vannak, miről a felügyelő bizottság a szigorú gondot végzet felülvizsgálatok alkalmával magának mindannyiszor meggyőződést szerezhetett.

A részvénytársaság közgyűlése a felügyelő bizottsági jelentést nagy megnyugvással vette tudomásul, igazgatóságának elismerést szavaz a számadási felelősség terhe alól szabályszerűleg feloldja.

Gáspár Jánosnak az igazgatóság és a felügyelő bizottság nevében tett ajánlatára a közgyűlés egyhangúlag elhatározta, hogy a múltévi tisztán utjerevényből adassék a nagyenyedi önkényes tüzelő egylet részére 50 frt, a nagyenyedi ev. ref. egyháznak temploma renoválására 100 frt, a nagyenyedi róm. kath. elemi fiúiskolának taneszközökre 30 frt, a nagyenyedi polgári leányiskola és női munka tanfolyamának 50 frt, a nagyenyedi alsófokú ipariskolának 50 frt, a nagyenyedi városi elemi leányiskolának és állami polgáriskolának tankönyvekre 25 frt, a nagyenyedi FMKE leányiskolának 20 frt, a nagyenyedi szegénytanulókat segélyező körnek 20 frt, a magyarlapádi tuskárosultaknak 25 frt, a Baross Gábor szoborra 10 frt, a „Gáspár alap“-ra 10 frt.

Dr. Magyar Károly és Kovács Gyula igazgatósági tagokul utoljára megválasztottak. A felügyelő bizottságba pedig Gáspár János és dr. Winkler Albert lettek beválasztva.

Ezzel a mindvégig széprendben és emelkedett hangulatban folyt közgyűlés véget ért.

Egy jelenvolt.

(Vége.)

Levelezés.

Verespatak, 1893. márc. 1.

A „Pesti Hírlap“ s az „Egyetértés“ legújabb számaiban azon hír olvasható, hogy városunk szülőltje s országos hírre vergődött Székely József főhadnagy tiszteletére mi a kaszinó termében egy banquetet rendeztünk s a melyen az ünnepeltet a főtisztoságú Imre Károly és szolgabíró Ebergényi Sándor lelkes szavakkal felköszöntették.

Hogy honnan vehették e hirt fel nem foghatom! Mert mi rendeztünk ugyan m. hó 21-én újonnan és egyhangúlag megválasztott képviselőnk Lukács László tiszteletére egy banquetet s ezen többen felköszöntötték az ünnepeltet, de Székely Józsefről egy szó említés sem történt senki részéről s az ő tiszteletére semminemű banquet nem rendeztetett.

Ezen hírrel nem csak a fenti lapokat csapta be valaki, de járunk derék főtisztoságát és szolgabíráját is oly szívből akarta a világ előtt bemutatni, mint a kik hivatalos állásukat általában demonstrálásokra használják fel. De ez nem sikerült neki, mert járunk derék főnökei oly férfiak: kik hivataluk fontosságát tudják s az hozzájuk nem tartozó demonstrálásra felhasználni soha sem fogják és soha nem is tették.

A nehezék pénzalap választmányja is 1893—1896. évekre újból megalakult.

Verespatakról választmányi tagok: Ajtay János, Moldován Lajos, Dregán János, Ebergényi Samu, Janky Kálmán, Henzel Simon, Ebergényi Sándor és Csura Sándor. Abrudbányáról: Képes Ferenc, Képes László, Miski Samu, Róth Ferenc, Janó József és Székely György. Bucsumból: dr. Draja Eneás, Baisán Miklós és Jancu János. Kornáról: Crisianu József és Gendel János. Abrudfalva-Kerpenyesről: Makavó Péter.

Az új választmány f. év február 23-án tartotta meg tisztújító gyűlését. Elnök: Ajtay János; jegyző: Képes Ferenc; ügyész: Crisán József választott meg.

A választmány nemsokára össze ül s egy oly kérdést fog tárgyalni, mely bányavidékünkre kiváló fontos-

sággal bír. Ugyanis akkor fogják tárgyalni a „nagyító“ választmányának azon kérését, hogy a nagyító felépítésére 20000 frt segély szavazzassék meg, mely összeg 10 év alatt 2000 frttal fizetessék ki, addig is az egész összeget a magas állam a nagyítónak kamatmentesen előlegezni fogja. Ismerve az újonnan megválasztott választott választmányi tagoknak a bányászati felvirágzása iránti nemes és lelkes érdeklődését, alig hiszem, hogy volna valaki, ki ezen méltányos és jogos kérés megtagadását indítványozná s így tan meg az idén felépül tavunk s ezzel hanyatlásnak indult bányászatunk is nagyobb lendületet fog nyerni s régi virágzásába lépni.

Az itteni bányászati viszonyokra igen örvendetes azon hír, hogy Becker nevű többszörös milliósos, kinek naponta 25000 frt jövedelme van, itt Verespatakon akar megtelepedni s roppant jövedelmeinek egy részét az itteni bányászatba akarná fektetni. Már most is itt egy még szűz bányászati telepet műveltet nagy erővel, valamint szomszédos Muska községben is. Vajha eredménytel műveltetné ezeket, mert ez esetekben több mint bizonyos a bányászatához kedvet kapna s bányászatunkat, mely tökéletlenség miatt pang, befektetendő pénzzel új életre hozná, s szegény munkásokra valóságos áldást terjesztene.

r. l.

Abrudbánya, 1893. március 1-én.

Jótekönyvelő színelőadás.

Az abrudbányai műkedvelő-társulat a helyi szegény iskolás gyermekek segélyezésére f. évi február hó 19-án táncal egybekötött színelőadást rendezett, ez alkalommal színelőadó Gerő Károlynak pályanyertes színműve: „Az eladó leány.“ A darab ugy erkölcsi, mint anyagi szempontból tekintve: nem kevesebb sikert aratott, az eladó leány-nyúl, mint „A jó Fülöp“-pel.

Első sorban társ. — tiszteletbeli elnök Arkosy P. Károlyné ő nének tudható be érdemül az, hogy az előadás a nem várt siker mértékére jutott. De osztozott ezen érdemben társ. elnök Mózes Mihály ur is, ki ugy lankadatlán buzgólkodása, valamint szakavatott, értelmes vezetése által oda hatott, hogy a darab lefolyása még a legkényesebb izlésű közönséget is szórakoztassa, kielégítse.

No de a közreműködőknek is juttassunk a babérból, hiszen tapintatos, átértett játékkal ők is mindannyian, kitünően megállottak helyüket.

Mózes Mihályné (Marta mama) urnó a páratlan mama szerepében ezáltal is fonyes tanujelét adta kitünő tehetségének. Sídó Ida (Csenyi Klementina) k. a., a báronő társasági és hosszú szerepében a legbajosabb övegyet mutatta be. Igazi érzéssel, dícséretesen játszott. Nagy Erzs (Margit) k. a. az ő kedves naiv naiv szerepében a szó szoros értelmében csókálni való kis bakfi volt. Az előbbieknél nem kevesebb sikerrel forgózkodott a deszkákön. A kissé háladatlan grófnő szerepét elég kelemessé tette Sídó Etelka (Tordayné) k. a., — ki megnyerő modora — és szép termete által mindig képes a színpadon hatást kelteni. Élvezettel kísértük Róth Blanka (Drosko Etelka) k. a. szerepét, ki nyugodt, természetes játékkal megüzerezte a darabot. Kedves alak volt azon dialognban, melyben Trifán Aurél (Imre) ur, — ki notabene Etelkába fülig szerelmes, — kijelenti, hogy kezét akarja megkérni, de ahhoz frakk kell. De honnan vegyen hozzá a pénzt, mikor a zsebében egy árva batka sincs. Ezért kéri Etelkát, hogy kölcsönözzön 31 frtot a frakk megvételére. Azonban Etelka kijelenti, hogy egy csepp kedve sincs Imréhez nőül menni. Erre aztán Imre a megható hangján ilyen szavakra fakad: „akkor hát isten neki, elveszek frakk nélkül is.“ Etelkának végre is megállgyul a szíve s előteremt a 31 frtot. A komoly nevelő szerepében Szigethy Ilona (Jolánka) k. a. is nagyon tetszett. A darabban előtérülő szolgák helyébe redukált 2 szobaleány személyesítői Zöldi Mariska és Salamon Ilonka kisaszonnyok voltak. Különösen Zöldi Mariska k. a. egy erélyes talpraestt szobacicut képezt, ki a töle esőket kéri Mihókat (Lucze) egy csattanós arculattal figyelmeztetett az „illem szabály“ erre vonatkozó pontjának pontos betartására.

A férfiak közül közreműködtek: Ince Kálmán (Mihók), Komlósy János (II. ur), Nemes Nagy Dénes (Szoboszlai), Peterfy Á József (Csorba), Popovits David (I. ur), Róth Béla (Csergi Áko), Tabakovits Béla (Emér) és Trifán Aurél (Imre) urak, kik valamennyien jó alakok voltak s elismerésre méltóan oldották meg kisebb — nagyobb szerepeiket.

A kis színpadon tolongásig megtöltő közönség az egész estén keresztül igen jól mulatott s előadást érdeklődve s fejestelen hangulatban végig halgatva a taps dorgában egyáltalán nem fukarkodott. Az előadás végeztével táncra perdült a fiatalok, melyhez a tápaló valót Graba Ferenc bandája húzta a késő éjféli órákig.

A bevétel 51 frt 70 krt, a kiadás pedig 19 frt 80 krt tett ki. Maradt tiszta jövedelem 31 frt 90 kr. Ebből a szegény gyerekek részére 20 frt jut, míg a fennmaradt 11 frt 90 kr a társulat pénztárába tétellett.

Fentírt referádnak információja képen helyén valónak találjuk a társulat működéséről rövidke statisztikát

felállítani. Az abrudbányai műk.-társaság fenállásának napjától, az 1892. jan. 1-től kezdődőleg a következő napokon játszott, részben színészekkel közreműködve, u. m. 1892. jan. 3-án előadott: „A nőuralom“ vigjáték. 10-én „Szegény szeggyel.“ „A végrehajtó“ két vigjáték. Március 20-án „A nagymama“ vigjáték. Április 3-án „A falu rossza“ népszínmű. Május 1-én „Házassítók“ vigjáték. Junius 5-én (színészekkel) „A cigány“ színmű. Közreműködött Kálmán (Zsiga, cigány szerepében). 19-én 2-szor „A házassítók.“ „Virágfakadás“ két vigjáték. 23-án (színészekkel) „A tenygyerek“ bohózat. Közreműködtek: Ince Kálmán (Róka) és Trifán Aurél (Romváry) urak. 26-án (színészekkel) „A nagymama“ vigjáték, Közreműködtek a hölgyek közül: Böckel Samilné, Mózes Mihályné, Nagy Erzs, Sídó Etelka és Sídó Ida; Ince Kálmán, N. Nagy Dénes, Trifán Aurél és Vinkler Lajos urak. — Junius 28-án előadott: (színészekkel) „A falu rossza“ népszínmű. Közreműködtek: Róth Blanka (Finom Rózi), Sídó Etelka (Csapóne) és Szigethy Ilona (Gonosz) kisaszonnyok; a férfiak közül: Ince Kálmán (Gonosz Pista) és Szabó Dénes (cigányprímás) — Novem 20-án ezüretkerült. „A három levél“ (monolog). „A kőrök“ vigjáték. December 27-én „A jó Fülöp“ vigjáték. — 1893. febr. 19-án „A eladó leány“ színmű.

Legközelebb színe kerül Lukácsy Sándor „A vereshaju“ című enekes népszínműve.

Március 15-iki ünnepélyt rendező bizottság megalakulása.

Tiszt. Mózes Mihály ur, egy állandó március 15-iki ünnepélyt rendező bizottság megválasztása céljából f. évi febr. 28-án a „Havas kúri“ c. szalodába 42 polgárt hívott egybe, kik közül azonban — egy vagy más okból — csak 17-en jelentek meg.

Mózes Mihály ur üdvözli a jelenlevőket s szíves megjelenésükért őszinte köszönetet mond. Ezután rövid beszédben vázolja az összehívás okát s kéri a gyűlekezőket, hogy addig is, míg egy rendes elnök, jegyző és bizottság választanak, egykorelnök s egy korjegyző választassék. Erre a jelenlevők egyhangúlag korelnöknek Palffy Samuel urat, korjegyzőnek pedig — a gyűlekezőt felgyalabbikát — Ince Kálmán urat választják meg.

Korelnök röviden megköszöni a megüzentelést s felzöli a megjelenteket, hogy a bizottság megválasztása, az ünnepély rendezését illetőleg, nézeteket elmondani sziveskedjenek. Böckel Samil gyógyyszeres elsősorban javasolja egy tiszteletbeli és rendes elnök megválasztását. Tiszteletbeli elnöknek Rakosy István urat — volt 48-as honvéd százados, elnöknek pedig Mózes Mihály urat, ki az előző években is a vezetés és rendezés körül a legnagyobb buzgalommal és kiartást fejtett ki, — ajánlja megválasztani; mire a jelenlevők egyhangúlag, lelkesléssel hozzájárultak a Böckel Samil ur indítványához. Szóla javasolja tovább, hogy az ünnepély mint eddig, ugy ezután is nyitva aljjon mindenki számára, azonban helyesnek találja egy persely felállítását, mely arra a célra szolgál, hogy minden ember a saját tetszése szerint dobna a perselybe fillereit, melynek egy része a költségre fordítatnék; a másik részéből pedig évek múltán egy az ünnepélyhez megfelelő emléktábla vagy szobor állíttatnék föl Abrudbányán. Végül oda nyilatkozik, hogy a saját véleménye után ugy gondolván a legjobban, lehelyesekben megvetni alapkövet a március 15-iki ünnepélyek, ha egy 24 tagból álló választmány létesítse, mely hivatalos lenne arra, hogy az évenként megtartandó ünnepély rendezése iránt intézkedhessen. Erre Képes Ferenc rendőrkapitány szót kér a gyűlekezőtől s kinyilvánítja, hogy mindent egyetért az előtte szólóval, csupán csak a bizottságnak 24 tagból álló kitöltését sokálja. Szerinte celszerűbb volna 24 helyett csak 12-öt beválasztani a bizottságba; ezen indítványt tiszt. Molnár Albert ur hozzászólása után a jelenlevők szó nélkül elfogadták.

Ezután tiszt. Mózes Mihály ur vette át a szót s megköszöni a megjelenteknek iránta táplált bizalmukat s az előbbiektől megválasztást, szép és lendületes beszédben kivonatolta e nagy nemzeti ünnepély misztóját, fontosságát s kéri a jelenlevőket, hogy a hazafias ünnepély rendező bizottság névsort állítsák össze. Képes Ferenc ur a következő tagokból óhajtaná a névsort kitölteni: Böckel Samil, Ince Ferenc, Kádár János, Képes Ferenc, Képes László, Molnár Albert, dr. Nagy Károly, Pálffy Samuel, Persián György, Sötéty Fülöp Ferenc, Ürmösy Dávid, Vári Gábor.

Elnök jóváhagyván a névsort, még a jegyző megválasztására hívja föl a jelenlevőket, kik egyhangúlag Zsigmond Ferenc ev. ref. tanárt kiálják ki jegyzőnek, ki is a megválasztást köszönettel veszi.

Ezután a program beosztása a következőképpen ejtetett meg: Nyitány. Rákóczy-induló. 1) Himnusz. 2) Elnöki megnyitó beszéd. 3) Versmonokok indulója. 4) Emlektábla. 5) Szózat. 6) Női szavallat. 7) Zongora játék. 8) Nemzeti dal. 9) Talpra magyar. Előadva a vegyes dalkör által. 10) Női szavallat. 11) Először hazája. Kossuth induló.

Végül elnök felhívja a jelenlevőket, hogy f. hó 5-én testületi tisztelegjenek Rakosy István urnát s hozzák tudomására a gyűlés határozatát.

Több tárgy nem lévén, elnök a gyűlést bezárta.

Ince Kálmán,
műkedvelő társ. titkára.

Vegyes hírek.

— Uj iskola épület létesítése foglalkoztatja a város iskolaszékének tagjait és a polgármestert. A piac és várszegőre szegleten elterülő telken, egy enyeres, jól berendezett épületről van szó, mely a mostani, nem éppen megfelelő iskola helyett létesíttetnék, s mely különleg is kiváló díszére szolgálna városunknak.

— A március 15-ike megünneplése. A városi képviselőlet által kiküldött bizottság a főiskolai tanári karral és ifjúsággal, valamint a városi egyletekkel karöltve buzgóan fáradozik a nevezetes nap megünneplése iránt, mely az előjellekből ítélve méltó lesz városunk hazafias lakosságához. A főiskolai ifjúság szűkebb körben is megünnepli délelőtti napot, délután pedig a város közönségével együtt. A végleges programot jövő számunkban közöljük.

— Gyászhir. Alóírottak, a maguk és számtalan rokonok nevében, mély fájdalomtól megtört szívvel jelentik, hogy a forrón szeretett és felejtethetlen férj, apa, fivér, vő, apos, nagypapa és sógor: Jankafalvi Csátó Lajos, érseki ügyész, az erdélyi román irodalmi és népművelődési egyesület alapítója, a román nemzeti párt bizottságának s a „Patria” balázsfalvi hitelintézet igazgatóságának tagja, a balázsfalvi gör. kath. teológiai fakultás magánjogi tanára, stb. ma este 11 órakor egy rövid, de súlyos fájdalommal összekötött betegség után, munkás élete 44. és boldog házasságának 22-ik évében, ellátva a haldokló szentségével, megszünt élni. Földi hamvai f. évi március hó 2-ikán d. u. 2 órakor, a gör. kath. szertartás szerint, a balázsfalvi parochialis templom melletti temetőbe tételnek örök nyugalomra. Balázsfalva 1893. február 28-án. Jankafalvi Csátó Lajosné, szül. Ratiu Ida és gyermekei: dr. Ilea Gyné, szül. Jankafalvi Csátó Ida, Jankafalvi Csátó Hellén, Lajos, Aurél, Augusta és Victor. Özv. Csörgedi Jánosné, szül. Jankafalvi Csátó Nina, Comsa Györgyné, szül. Jankafalvi Csátó Emilia mint nővérek. Özv. Nagylaki Ratiu Demeterné, szül. Oah Mária, mint anyós. Dr. Ilea György, ügyvéd mint vőőfia, Livius. Özv. Campean Lászlóné, szül. Nagylaki Ratiu Anna. Mészáros Jánosné, szül. Nagylaki Ratiu Victoria és ennek férje, Mészáros János, ügyvéd gyermekeikkel, mint sógorok. Áldott legyen emléke!

— Egészségügy. Az utóbbi 3 hét alatt Nagyenyed területén csak két hólyagos himlő és öt kanyaró eset fordult elő; mindkét kórnevből 1—1 halálzással.

— Öngyilkos pénzügyőr. Folyó hó 1-én Asszonynépe községében egy Krump József nevű pénzügyőr járt hivatalos küldetésében, a melynek bevégezte után gyalog visszaindult Nagyenyedre. Alig hagyta el azonban a községet, a rétek mellett az út szélén szolgálati fegyverével agyonlőtte magát és szörnyen halt. Holttetését intézkedés végett Asszonynépe szállították. Tettének oka ismeretlen.

— A new-yorki Germánia életbiztosító társaság folyó évi március hó elsejével, magyarországi üzletkörének nagyobbítására Budapesten önálló fiókat állított fel és annak élére igazgatónál Gallió Vilmos urat, vezértitkárul Keszthelyi Ernő urat nevezte ki.

— Nagy Mózes állami polgári iskolai tanár Zay-Ugroczon, a nagyenyedi szegénytanulók felruhásására adományozott 2 frtot. Ezen összeg átételét köszönetem kifejezése mellett nyugtázom. Nagyenyed, 1893. febr. 28. Szilágyi Farkas, köri elnök.

— Az 1892. dec. 3-iki állírestélyon felülírtettek: Baldi Károly 1 frt, Szilágyi Farkas 1 frt, özv. Krümföld Leopoldné 50 kr, Török Dánielné 1 frt 20 kr, Horváth Józsefné 40 kr, Lőrincz János 40 kr, Török Bertalan 40 kr, Nádori Vilmos 70 kr, Tornyai Károly 70 kr, Kristyori Zsigmond 20 kr, Balla Béla 20 kr, Folyovich Sándor 80 kr, Mike Béla 1 frt, N. N., x. y. 40 kr, dr. Mátyás Mihály 40 kr, Czigler N. 20 kr és Zeyk Kálmán 70 kr. Összesen: 8 frt 50 kr. (Folyt. köv.)

Csarnok.

Ellentétek a zenében.

Írta: Tornyai Károly.
Folytatás.

Ha a zenekritika meglepetve csóválta fejét, midőn a zenebóhozat megteremtője, az érzélgős, könnyelműen pikáns zenéje miatt sokaktól rozsz szemmel nézett Rossini feltűnést keltő művével „Tell Vilmos”-sal a világ elé lépett; ha a jó és igazi művészet, az elfogulatlan műbíró a többi közt jogosan ítélte el Offenbach sikamlós, gyakran a szemérmelenséggel határos operáit s operettejeit szövegük és az ezekben nyilatkozó frivolitas, minden tisztességes és méltóságjeljesnek karikatúrává való lealacsonyítása miatt, (mi mellett természetesen a zene is elfajzék); ha kifogásokat emelnek mérvadó és illetékes tekintélyek akárhány silány, értéktelen, költői vagy drámai értékkel nem bíró operaszöveg ellen, mely fölé sokszor megragadó s örökbecsű zeneművet szerzett akárhány nagy zeneszerző; — akkor Wagner zeneműveiben, zenedrámaiban sem maradhatott megbírálás nélkül az eféle dolog, még pedig annál kevésbbé, mert Wagner a zenében látja költészetnek, költői szavának inkarnációját. E tekintetben bizony Wagnerre, a költőre is rá talál a közmondás, hogy „nem mind arany, a mi fénylik.” Sok van Wagner zenedrámaiban, a mi össze nem egyeztethető az általa annyira hangzóztatott keresztény szellemmel (pl. Tristan és Isolde)

sok költői tévedés s hiány, sok gyenge jellemzés, sok — gyakran az izléstelenségig menő külsőség fordul elő, melyet nemritkán a leggyújtóbb pathos, legmegígézőbb dallamból, vagy a legfőntöttebb hanghalmaz sem képes jóvá tenni. Ha a genialis Ambros Wagner „Tristan”-járól azt mondja, hogy „halálos bűn a német nyelv g-ni-usa ellen”; akkor Schmid talán jogosan teheti hozzá: „hogy ugyancsak halálos véték Isten parancsa ellen is.” A nagy mester „Trilogia”-jának az említett fogystkozások gyenge oldalait képezik. De nemcsak itt, hanem „Walküre”, az „Istenek alkonya” s egyéb darabjainak alakjaiban is sokszor szem előtt téveszté a természetesség legegyszerűbb követelményeit.

Hogy ily pontok tekintetbe vétele valamely mű helyes megítélésénél és tanulmányozásánál szintén főtevényező. — ugyyszólva — parancsolt kötelesség; következik már a művészet céljából is, mely nem egyéb, mint az eszményi szépnek lehetőleg megközelítő hű reprezentálása. E cél elérése korántsem lehetséges az által, hogy (mint Wagner műveiben sokszor megcsik) a virtuositás, a műtechnika lépjen a műeszmé helyébe, vagy hogy a műalkotmány kvalitatív sajátosságait kvantitatív sajátosságok által, pl. a végtelen (hosszúra nyúló) melodiak, dialogok által pótoltsanak. Ellenkezőleg az ily egyéni önkényre valló eljárás, csak a jó izlés elfajulását eredményezheti. Ily értelemben veszem fenti állításomat, hogy t. i. Wagner nem reformator, legalább nem olyan, a milyenek a zene terén sokan tartják, mert talán másoktól hallják, vagy mivel komolyabb s csakugyan művészi zene által értelmezett, nem kísért dallamai még a zenében kevésbé jártasra is jobb benyomást tesznek, mint akárhány kintornába való, vagy variatiokat esztergáló s zenehigító műhelybe illő áriák. Igaza van Dornnak, hogy „Wagner operái lelkes tisztelőkre, követőkre találhatnak, de sohasem — szerencsés utánczókra. Operái iskolát sohasem fognak létesíthetni, mert természetellenes alapon nyugosznak, még pedig azon egyszerű okból, hogy a zenei dráma fő fő elemének s tényezőjének az éneknek csak mellékes, másodszerű szerepet juttatnak.”

Többször említém már, hogy Wagner a művészet, de főképen a zeneművészet tündérbirodalmában a maga nemében korszakalkotó alak s mint ilyet, tisztelem a nagy mestert művészetében, műveiben, a melyekről azt állítják, hogy halhatatlanok. (Hogy igaz-e, a jövő megfogja mutatni.) Nem is azért írvák e sorok, mintha Wagner muzsáját korántsem mérvadó személyünk a műkedvelő közönség előtt megfosztani iparkodnék ama nymbusától, melyet a közvélemény méltán font a jövő zenészet nagy mesterének és tervezőjének homloka körül. De hol világosság van, ott árnyék is létezik. Wagner művészetének jó oldalait, szépségeit nagyon sokszor hallottuk és hulljuk hangsúlyozni, és zenészetét, mint egyedül üdvözítőt a világra „reáktrojlátni legfőbbször oly egyoldalulag és ügyetlen logikával, mely mindenre rámondja az „Amen”-t, a mi értelmi látkörén kívül fekszik, a mihez egyéni erővel felemelkedni nem tud, vagy a mit személyes és a tárgy fontossága követelte kutatás útján akár idő vagy eszköz, akár képesség, vagy tehetség hiányában meg nem ismerhetett.

(Vége köv.)

Piaci árak

Nagyenyeden, 1893. év. március hó 5-én.

Egy hektoliter tisztabuza	—	5 frt 50 kr.
„ „ elegy	—	4 „ 75 „
„ „ rozsz	—	4 „ — „
„ „ kukoricza	—	2 „ 75 „
„ „ zab	—	2 „ 25 „
Marha hus kilója	—	— 48 „
Borju „ „	—	— 44 „
Sertés „ „	—	— 44 „
Egy köbméter fa	—	2 „ 50 „

Felelős szerkesztőség:

Dr. MAGYARI KÁROLY. TÖRÖK BERTALAN.
Kiadótulajdonos: WOKÁL JÁNOS.

HIRDETÉSEK

Selyem hamisítvány. Égessünk el egy mintát a venni szándékolt fekete selyemből s a hamisítás rögtön kiderül. Mert míg a valódi s jól festett selyem az elégetésnél nyomban összepödörödik és csakhamar kialszik, maga után csekély világosbarna hamut hagyván; addig a hamisított selyem, (mely zsiros színű szallónas lesz és könnyen török) lassan tovább ég (minthogy rostszálai a festanyagtól telítetten tovább izzanak) és sötét barna hamut hagy maga után, de valódi selyem módjára soha össze nem pödörödik, csak meggöbrül. **Henneberg G.** (cs. kir. udvari szállító) selyemgyára Zürichben, hához szállítva, posta-bér- és vámmentesen szivesen küld bárkinek is mintákat akár egyes öltönyekre való, akár egész végeken levő valódi selyem szöveiteiből Svájcba címzett levelekre 10 kros és levelezőlapokra 5 kros bélyeg ragasztandó. (5.)

Nyomatott Wokál Jánosnál Nagyenyeden, 1893.

Gazdaközönségünk

3—9. számára új reform.

Ezenel tudatjuk a tisztelt vevőközönséget, hogy a biztosítékok maximumja nyújtása céljából **vetőmagvaink** minden zsákját a budapesti m. kir. magvizsgáló állomás kiküldöttje által megvizsgáltatván, hivatalos ólomzár alatt minden zsákok külön **tisztasági, csiraképességi, a heréknel arankamentességi** — bizonyítvánnyal ajánlunk.

Vöröshérét) 10, 25, 50, 100 kilós zsákokban, kilónként nagyszeműt) 76 krért. 5 kilós postaszák ára 4 frt.
Komocsint 40 kilós zsákokban kilónként 30 krért.
Baltacimot 50 „ „ „ 18 „
Fehér csillagfűrt. 100 „ „ „ 8 „
Lóbabot 100 „ „ „ 8 „
Tavaszbuzát 80 „ „ „ 8 „
Beseler f. zabot 50 és 60 k. „ „ 8 „
Zsákok belemérve nem számítottak. — Küldés után-vétél. Áruk Alvinczen.

Ezenkívül ajánlunk Richter-féle **Imperator burgonyát** nagy gumós bőtermőt, 100 kiló 5 frt. **Drassói karika sajtot** és **Nonplusulra csemegesajtot** netto 4 kilós postacsomagban 3 frt.

Gr. Telek Arvéd uradalma intézője
Alsófehérmegye u. p. Szerdahely.

Dréher Antal serfőzdéje Kőbányán.

Tisztelett tudatom a n. é. közönséggel, hogy **1893. év január hó 1-től** kezdőleg ERDÉLY RÉSZÉRE

Kolozsvárott, a nagy-utca 37. sz. alatti saját házamban

hordó- és palack sör-raktárt

nyitottam, melynek kizárólagos vezetésével

„Bognár és Szántó”

céget bízam meg

s ez előnyösen ismert gyártm. nyomat **eredeti gyári** árak mellett fogja a n. é. közönség részére kiszolgáltatni.

Kiváló tisztelettel

Dréher Antal.

2—5

Sürgőnycim: DRÉHER Kolozsvár.

Máriaczei
Gyomorcseppek

nagyszerűen hatnak gyomor bajknál, nélkülözhetetlen és átlátszó ismeretes házi és népszerű.

A gyomorbetegség tünetei: étvágytalanság, gyomorégettség, bűzös légszag, fejfájás, savanyú felbőgés, hásmenés, gyomorfájdalom, felesleges nyálkiválasztás, sárgaság, undor és hányás, gyomorgörcs, székülés.

Hathatós gyógyszernek bizonyult fejlettségénél, a mennyiben ez a gyomortól származott, gyomortulterelésnél étellekkel és italokkal, gúttal, májjal és húmoroldóknál.

Említett bajknál a **Máriaczei gyomorcseppek** évek óta kitűnőnek bizonyultak, a mit száz meg száz bizonyítvány támaszt. Egy kis üveg ára használati utasítással együtt 40 kr., nagy üveg ára 70 kr.

Magyarországi forrást: **Török József** gyógyszerháza Budapest, Király utca 12 sz. A vedleget és ábrát tisztelesen tessék megtekinteni! Csak oly cseppek tessék elfogadni, melyeknek burkolatára zöld szalag van ragasztva a készítő aláírásával (C. Brady) és ezen szavakkal: „Valódságot bizonyítom”.

A **Máriaczei gyomorcseppek** valódián kaphatók

Nagyenyeden
Kovács József gyógyszerész urnál.
Balázsfalván
Schieszl Károly gyógyszerész urnál.
(12—43.)

Pályázati hirdetés.

A nagyenyedi ev. ref. Bethlenkollegium előjárósága a főiskolának halálozás folytán üressedésbe jött **jogügy és jószágigazgatósági állomásra pályázatot** hirdet.

Javadalom:

1. Évi fizetés, évnegyedes előleges részletekben 800 frt.
2. Utazási általány, évnegyedes előleges részletekben 400 frt.
3. 96 úrköbméter (24 méteről) I. oszt. tűzifa, évnegyedes előleges részletekben befuvározva.
4. Szálláspénz 300 frt, esetleg természetben szállás.

Pályázati hatánap március hó 31. s az ideig a főiskola mélt. előjáróságához címzett s okmányokkal felszerelt folyamodványok beadandók.

3—3